

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Professoriliiton lausunto yliopistojen rahoitusmallia 2015 koskevista asetuksista

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Professoriliittoa (myöhemmin liitto) lausuntoa yliopistojen rahoitusmallia 2015 koskevista asetuksista. Liitto lausuu kunnioittavasti seuraavan:

Asetusten muutosehdotukset perustuvat viime helmikuussa julkaistuihin OKM:n työryhmän ehdotukseen yliopistojen rahoitusmallin tarkistamiseksi vuodesta 2015 alkaen. Liitto on lausunut työryhmän ehdotuksesta OKM:lle 26.2.2014. Liitolla ei ole mitään syytä muuttaa tuolloin lausumiaan kantoja. Liitto tuo esille kuitenkin vielä uudelleen eräitä näkemyksiään.

Opiskelijapalaute

Liitto ei pidä tarkoituksenmukaisena opiskelijapalautetta rahoitustekijänä rahoitusperusteissa (valtioneuvoston asetusluonnos 6 §:n 1 momentti, OKM:n asetusluonnos 1 § 8 kohta ja sen liitteen 8 kohta).

Koetulokset vuodelta 2013 osoittavat, että opiskelijoiden vastausaktiivisuudessa esiintyy suurta vaihtelua pienimmän ollessa 27 % ja suurimman 59 %. Vastausprosentilla olisi suurta merkitystä rahanjakoon. Tällaiset erot viittaavat siihen, että esiin ei saada luotettavaa vertailua yliopistojen välillä opiskelijoiden mielipiteistä.

Mikäli opiskelijapalaute otetaan rahoitusperusteisiin, tulisi perusteen määräytyä maisteripalautteen pohjalta, ei kandipalautteen pohjalta. Palautteen 3 %:n osuus on aivan liian suuri. Harkittaessa opiskelijapalautetta rahoitusperusteissa, tulee voida ottaa huomioon myös henkilöstön, erityisesti johtavan opetus- ja tutkimushenkilöstön, mielipiteet rahoitusperusteissa. Näin ei ole tehty.

Palautteessa kysymyksiä on 13, joissa kussakin 5 vaihtoehtoa eli yhteensä 65 vaihtoehtoa. Järjestelmä tuntuu aivan liian monimutkaiselta ja opiskelijan toimesta vaikeasti hallittavalta. Kysymyksissä on päällekkäisyyttä, joka vaikeuttaa vastaamista. Yliopistojen prosentuaalinen pisteisiin perustuva laskukaava on sinänsä perusteltu. Opiskelijoiden yliopistokohtaisella vastausaktiivisuudella on kuitenkin aivan liian suuri merkitys.

Koulutusosion rahoitustekijöiden muutos

Liitto ei pidä tarkoituksenmukaisena koulutuksen rahoitustekijöiden painoarvojen ehdotettuja muutoksia (OKM:n asetusluonnoksen liite). Liitto viittaa edellä opiskelijapalautteesta lausumaansa.

Mallissa korostuu liaksi se rahoitusosuus eli 12 %, joka annetaan 55 pistettä opiskelleiden perusteella. Yliopistot ovat tehneet voitavansa opiskelijoiden opintojen edistämiseksi, mutta ne eivät voi kantaa sitä vastuuta, joka opiskelijoilla itsellään tulee olla.

Yliopistollinen tutkinto, erityisesti ylempi tutkinto, on keskeinen yliopiston ”tuote”. Rahoitusmallin tulee kannustaa juuri tutkintojen suorittamiseen. Suoritettujen tutkintojen painoarvoa rahanjaossa ei tule vähentää.

Julkaisujen lukumäärä

Edellä mainittu OKM:n työryhmä tarkasteli julkaisuja siirtymäkauden vuosien 2015–2016 ja sen jälkeisen kauden vuodesta 2017 lukien erikseen. Nyt asetusluonnoksissa on kyse vain siirtymäkaudesta. Tämä on perusteltua.

Nykyinen malli jako kansainvälisiin referee-julkaisuihin ja muihin julkaisuihin ei kaikilta osin ole toimiva mm. siksi, ettei se kohtelee eri tieteenaloja aina tasapuolisesti.

Julkaisufoorumin aseman korostaminen (OKM:n asetusluonnoksen toisen liitteen kohdan Julkaisujen lukumäärä alakohta 1) on epäilemättä askel oikeaan suuntaan. Julkaisufoorumissa tulee näkyviin tiedeyhteisön moninaisuus pääasiassa oikealla tavalla. Tässä vaiheessa on kuitenkin vaikeata arvioida, miten foorumin eri tasojen kertomien skaalauksen tulisi asettua.

Julkaisujen lukumääräkohdan alakohdissa 2–8 käsitellään muiden julkaisutasojen huomioimista. Muiden julkaisutasojen huomioiminen tapahtuu pääasiassa asiallisella tavalla. Muiden julkaisujen kautta yliopistojen yhteiskunnallinen vaikuttavuus tulee jossain määrin otetuksi huomioon.

Muut tutkimusosion muutokset

Muut tutkimusosion muutosehdotukset vaikuttavat perustelluilta.

Tässä yhteydessä on syytä kuitenkin todeta, että rahoitusmallin muutokset eivät saa olla itsetarkoituksellisia. Muutosten on lähdettävä yliopistoyhteisön tarpeista ja lähtökohdista.

Muuta rahoitusmallista

Koulutuksen kokonaisuus 41 % rahoitusmallissa on liiton mielestä oikeaan osunut. Tutkimuksen kokonaisuus 34 % on liian pieni. Tutkimuksen osuutta tulee liiton mielestä kasvattaa siirtämällä rahoitusta strategiaperusteisesta rahoituksesta tutkimukseen. Strategiaperusteinen rahoitus on harkinnanvaraista eikä siten läpinäkyvää.

Tässä yhteydessä liitto vielä toteaa, että rahoitusmallin muutos ei vaikuta mitenkään yliopistolaitoksen kokonaisrahoituksen volyyymiin. Se on turvattava muilla keinoin, kuten täysimääräisellä yliopistoindeksillä.

Professoriliitto-Professorsföbundet

Maarit Valo

Maarit Valo
puheenjohtaja

Jorma Virkkala
toiminnanjohtaja